

Colofon

Titel	Flora- en faunatoets
Subtitel	Locatie Molenzicht te Bodegraven
Status rapport	Eindrapport
Projectnummer	10A011
Datum uitgave	Mei 2010
Samenstellers	Brigit van Vliet, adviseur Watersnip Advies John van Gemeren, adviseur Watersnip Advies Sanne Hof, veldmedewerker
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Gemeente Bodegraven Postbus 401 2410 AK Bodegraven
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. P.J. Rouing

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	7
2	TOETSINGSKADER	9
2.1	LANDELIJK NATUURBELEID EN WETGEVING	9
2.1.1	<i>Flora- en Faunawet</i>	9
2.1.2	<i>Natuurbeschermingswet 1998</i>	10
2.1.3	<i>Nota Ruimte (2006)</i>	10
2.2	PROVINCIAAL BELEID	11
2.2.1	<i>Streekplan Zuid-Holland Oost (2003) en Nota regels voor Ruimte (2004)</i>	11
3	LOCATIEBESCHRIJVING	13
3.1	HUIDIGE SITUATIE	13
3.2	BOUWPLANNEN	13
4	ECOLOGISCH ONDERZOEK	15
4.1	METHODE	15
4.2	BUREAUSTUDIE	15
4.3	INVENTARISATIEGEGEVENS FLORA	15
4.4	INVENTARISATIEGEGEVENS FAUNA	16
4.4.1	<i>Vogels</i>	16
4.4.2	<i>Vissen</i>	16
4.4.3	<i>Amfibieën</i>	16
4.4.4	<i>Zoogdieren</i>	17
4.4.5	<i>Reptielen</i>	17
4.4.6	<i>Overige soorten</i>	17
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	19
5.1	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	19
5.2	ALGEMENE ZORGPLICHT	20
6	BRONNEN	21
	BIJLAGE I: LOCATIE PAARPLAATS RUGSTREEPPAD	23

1 Inleiding

De gemeente Bodegraven is voornemens nieuwbouw te realiseren in het centrum van Bodegraven, in het gebied tussen de Doortocht en de spoorlijn Leiden-Utrecht. Dit project wordt Molenzicht genoemd.

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (FF-wet) in werking getreden. De FF-wet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland. Beschermden plantensoorten mogen niet vernietigd of beschadigd worden. Beschermden diersoorten mogen niet gedood, verwond of opzettelijk verontrust worden. Daarnaast mogen hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen niet beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord worden en mogen hun eieren niet vernietigd of vernield worden. Als dit wel dreigt te gebeuren tijdens het uitvoeren van bouwwerkzaamheden en dit door aanpassing van de plannen niet te voorkomen is, moet een ontheffingsaanvraag ingediend worden. Een onderzoek naar de aanwezige flora en fauna is daarom altijd noodzakelijk voor het uitvoeren van ruimtelijke inrichtings- of ontwikkelingsmaatregelen.

In april en mei 2010 hebben gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie gedaan in het plangebied. Hierbij werd met name gelet op het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Daarnaast zijn de verschillende biotopen binnen het plangebied beoordeeld op geschiktheid voor beschermde soorten.

Dit rapport geeft een overzicht van de aanwezige flora en fauna in het plangebied. Daarnaast wordt aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouw schade verwacht wordt aan de beschermde soorten. Met het oog op de zorgplicht worden waar mogelijk maatregelen beschreven gericht op het voorkomen van schade.

2 Toetsingskader

De initiatiefnemer van de voorgenomen nieuwbouwplannen dient te verkennen of er mogelijk schadelijke gevolgen zijn voor beschermde natuurwaarden in het plangebied. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beschermde planten- en diersoorten en beschermde gebieden.

Concreet betekent het dat er nagegaan moet worden of:

- Er overtreding van de verbodsbepalingen voor beschermde soorten plaatsvindt (toetsing Flora- en Faunawet en provinciaal compensatiebeleid);
- Er mogelijke significante gevolgen zijn voor beschermde gebieden (toetsing Natuurbeschermingswet 1998);
- Er wezenlijke waarden en kenmerken van Ecologische Hoofdstructuurgebieden aangetast worden (toepassen afwegingskader Structuurschema Groene Ruimte).

2.1 Landelijk natuurbeleid en wetgeving

2.1.1 Flora- en Faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (FF-wet) van kracht geworden. De FF-wet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat beschermde planten- en diersoorten geen schade mogen ondervinden. Voor werkzaamheden die geen schade veroorzaken aan beschermde soorten, hoeft vooraf niets geregeld te worden. Als het echter onmogelijk is om schade aan beschermde soorten te voorkomen, dan moet vooraf bepaald worden of er een vrijstelling geldt of dat er een ontheffing moet worden aangevraagd. De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de plant- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen. De soorten zijn onderverdeeld in drie categorieën: algemeen beschermde soorten (FF-wet tabel 1), streng beschermde soorten (FF-wet tabel 3) en overige soorten (FF-wet tabel 2).

Wanneer in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting schade ontstaat aan beschermde planten en dieren, geldt voor de algemeen beschermde soorten uit tabel 1 een vrijstelling. Ook voor de soorten uit tabel 2 kan een vrijstelling gelden, onder voorwaarde dat er gehandeld wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Wanneer het opstellen van een gedragscode niet mogelijk is of niet voldoende blijkt te zijn, moet voor de beschermde soorten uit tabel 2 een ontheffing worden aangevraagd bij het ministerie van LNV. Wanneer schade ontstaat aan de streng beschermde soorten uit tabel 3 moet altijd een ontheffing worden aangevraagd.

Een ontheffing wordt alleen toegekend als de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengt. Daarnaast geldt ten aanzien van soorten uit tabel 3 die eveneens opgenomen zijn in bijlage IV van de Habitatrichtlijn, dat een ontheffing alleen verleend wordt wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Het is ook mogelijk om in het planconcept ecologische maatregelen te integreren die de duurzame staat van instandhouding van de (streng) beschermde soorten waarborgen. Het gaat daarbij dus om het voorkómen van schade. In dat geval is een ontheffingsaanvraag niet

nodig. Het is dan wel noodzakelijk dat het nieuwe leefgebied functioneel is, voordat het bestaande biotoop schade ondervindt. Het is mogelijk om de visie van Dienst Landelijk Gebied (DLG) op de ecologische balans in het plan te toetsen door een formele ontheffingsaanvraag. Deze kan leiden tot een zgn. 'positieve afwijzing'. Dat wil zeggen: Er is geen schade (meer) door het totaalplan en een ontheffing is dus niet nodig. Deze extra toetsing aan de natuurwetgeving leidt tot juridische zekerheid en geeft adequaat antwoord aan eventuele indieners van zienswijzen.

Overigens geldt voor alle planten- en diersoorten de algemene zorgplicht uit artikel 2 van de FF-wet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora of fauna, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

2.1.2 Natuurbeschermingswet 1998

De bescherming van Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Tevens regelt de NB-wet de bescherming van beschermde Natuurmonumenten.

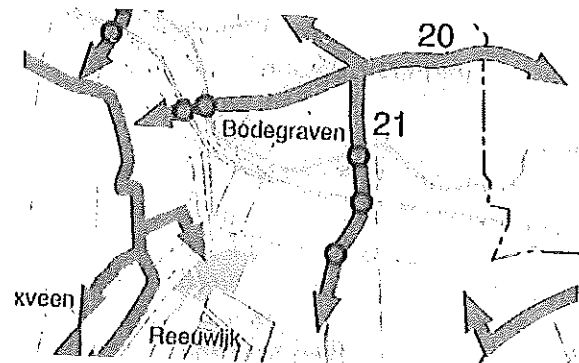
De Natura 2000 gebieden 'Broekvelden, Vettenbroek & polder Stein' en Nieuwkoopse plassen en De Haeck liggen op ongeveer 3 kilometer van het plangebied. De geplande werkzaamheden hebben echter, in verband met de grote afstand, geen invloed op deze Natura 2000 gebieden.

2.1.3 Nota Ruimte (2006)

Het beleid met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan van 1990, is voortgezet in de planologische kernbeslissing Nota Ruimte van de Ministeries van VROM, LNV, VenW en EZ (2006). Voor EHS-gebieden geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden. Binnen deze gebieden zijn nieuwe plannen die de wezenlijke kenmerken van het gebied significant aantasten niet toegestaan, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Eventuele schade moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd en/of gecompenseerd. Dit compensatiebeginsel is geïntroduceerd in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR). Provincies werken dit compensatiebeginsel uit in hun streekplan. Provinciale ecologische verbindingzones zijn beschreven in het rapport 'Ecologische verbindingzones in Zuid-Holland (1998)'.

In de directe omgeving van het plangebied ligt, ten noorden van de gemeente Bodegraven de ecologische verbindingzone Boskoop/Reeuwijk – Bodegraven Noord. Deze verbinding bestaat uit een zone van moeraselementen die geschikt is voor kritische diersoorten. Belangrijke soorten zijn, Waterspitsmuis, Hermelijn, Dwergmuis, Rugstreeppad, Kleine vuurvlieder en Bruine glazenmaker. Ten oosten van Bodegraven ligt de ecologische verbindingzone

Bodegraven Noord – Reeuwijk. Deze verbinding is een aaneengesloten moerasverbinding die geschikt is voor zeer kritische soorten. Belangrijke soorten voor deze verbindingzone zijn Waterspitsmuis, Aardmuis, Rosse woelmuis, Dwergmuis, Hermelijn, Ringslang,

Figuur 1: Ecologische hoofdstructuur rond Bodegraven

Rugstreeppad, Heikikker, Zilveren maan, Aardbeivlinder, Kleine vuurvlinder, Groene glazenmaker, Glassnijder, Vroege glazenmaker en Bruine glazenmaker. In het westen loopt de ecologische verbindingzone Boskoop/Reeuwijk – Noord Aa. Ook dit is een aaneengesloten moerasverbinding. Belangrijke soorten voor deze verbinding zijn Dwergmuis, Hermelijn, Ringslang, Kleine vuurvlinder en Bruine glazenmaker.

De geplande werkzaamheden zullen, vanwege de locatie van het plangebied midden in het centrum van Bodegraven, echter geen invloed hebben op de ecologische verbindingzones.

2.2 Provinciaal beleid

2.2.1 Streekplan Zuid-Holland Oost (2003) en Nota regels voor Ruimte (2004)

De Nota Regels voor Ruimte is een herziening van de Nota Planbeoordeling uit 2002. Samen met het streekplan vormt dit het beoordelingskader van Gedeputeerde Staten voor gemeentelijke ruimtelijke plannen.

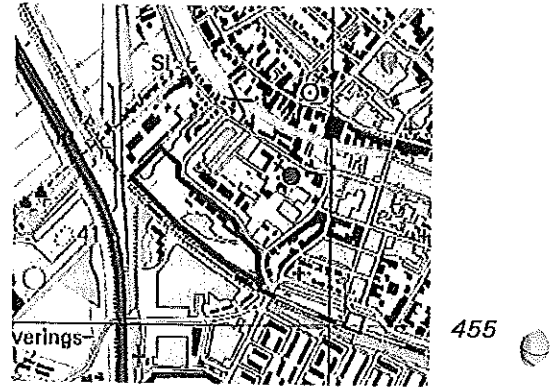
In de Nota Regels voor Ruimte is het provinciale compensatiebeginsel, voortvloeiende uit de SGR en Nota Ruimte en vertaald naar het provinciale streekplan, verankerd. Naast de gebieden die vallen binnen de in het streekplan aangeduide 'groene contouren', geldt de compensatieverplichting ook voor biotopen (leefgebieden en groeiplaatsen) van soorten die voorkomen op de Rode Lijsten opgesteld door het Ministerie van LNV. De compensatieverplichting ligt bij de initiatiefnemer van de activiteiten.

Het plangebied valt binnen de rode bebouwingscontour, en wordt aangeduid als bedrijventerrein.

3 Locatiebeschrijving

3.1 Huidige situatie

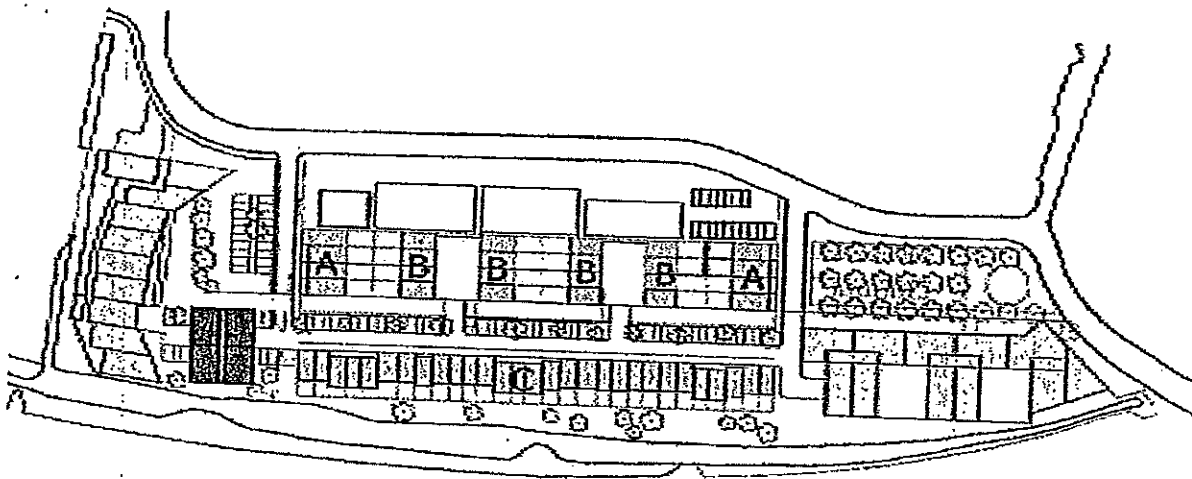
Het plangebied ligt in de kilometervakken met de Amersfoortse coördinaten: 110,455. Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de straat de Doortocht, in het westen door het gebouw van Bouwmarkt Formido, in het oosten door de Oud Bodgraafseweg en in het zuid door de spoorbaan Leiden – Utrecht. Tussen het plangebied en de spoorbaan ligt een sloot met een verhoogde oever. Het gebied bestaat uit een braakliggend terrein met ruige vegetatie. Op het midden van het terrein ligt een grote zandhoop met daaromheen een zeer vochtig moerasgedeelte, met een ondiepe poel en een rietveldje. Langs de rand van het plangebied staan groepjes bomen en struiken.

Figuur 2: Plangebied 111

3.2 Bouwplannen

De gemeente Bodegraven is voornemens woningbouw te realiseren binnen het plangebied. Er komen in totaal 40 seniorwoningen, 16 sociale huurappartementen, 53 eengezinswoningen en 47 appartementen.

Figuur 3: Voorlopig ontwerp voor nieuwbouw Molenzicht

4 Ecologisch onderzoek

4.1 Methode

Voordat begonnen is met het ecologisch onderzoek in het veld, is er gekeken naar bestaande gegevens via het Natuurloket. Het Natuurloket geeft aan of in de betreffende kilometerhokken tijdens eerdere inventarisaties beschermde plant- en diersoorten aangetroffen zijn. Deze gegevens dienen als globale indicatie bij het uitvoeren van de veldinventarisatie.

Naast het raadplegen van het Natuurloket zijn diverse internetsites, relevante artikelen en verspreidingskaarten (o.a. RAVON) geraadpleegd, om te bepalen welke (streng) beschermde soorten in het plangebied zouden kunnen voorkomen. Daarnaast is ook gebruik gemaakt van gegevens die in voorgaande jaren door medewerkers van Watersnip Advies in de gemeente Bodegraven en de omgeving van het plangebied zijn verzameld.

Op maandag 12 april 2010 heeft een gekwalificeerd medewerker van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie gedaan binnen het plangebied. Op deze datum is ook een visinventarisatie uitgevoerd met behulp van een groot schepnet (model Poldervis RAVON). De vleermuisinventarisaties hebben plaatsgevonden met een Batdetector, de Petterson D200 op maandag 19 april 2010 van 21.15 – 21.45 uur, rond zonsondergang (lichte noordenwind, ongeveer 6 °C) en op donderdag 20 mei 2010 van 22.45 – 23.15 uur (lichte noordenwind, heldere lucht, ongeveer 8 °C).

4.2 Bureaustudie

Tijdens de bureaustudie is gebleken dat er verschillende beschermde diersoorten voor kunnen komen in het plangebied. Het is bekend dat in Bodegraven de (streng) beschermde vissoorten Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Kroeskarper voorkomen. Daarnaast komen er verschillende beschermde zoogdieren voor in de omgeving van het plangebied, met name langs de Oude Rijn en ten noorden van de Oude Rijn. Soorten die hier voorkomen zijn, Gewone- en Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Van de (streng) beschermde Rugstreeppad en de Ringslang is ook bekend dat deze voor kunnen komen in de omgeving van het plangebied.

4.3 Inventarisatiegegevens flora

Bij de ingang aan de noordoost kant van het plangebied staan enkele bomen, zoals Berk en Boswilg, Gewone esdoorn en Vlier. In de ondergroei van de bomen staan vooral Brandnetel, Riet, Zevenblad en Speenkruid. Op de rest van het terrein komen deze soorten ook voor, samen met Akkerdistel, Harig wilgenroosje, Paardenbloem, Kruipe boterbloem, en Fluitenkruid. In het midden van het terrein ligt een grote zandhoop met daaromheen voornamelijk Riet. Dit gebied wordt gedomineerd door een Rietmoeras met veel Boswilgen. De vegetatie aan de westkant van het plangebied lijkt op het eerste gezicht erg op die van het oosten, alleen zijn enkele soorten, zoals: Klein hoefblad, Look-zonder-look en Gewone raket, hier meer vertegenwoordigd. Aalbes, Braam en Framboos zijn te vinden onder de Ratelpopulieren. Her en der liggen kleine hopen zand waar onder andere Vroegeling en Gewone vogelmuur groeit. In de sloot komen Gele plomp en Schedefonteinkruid voor.

Er zijn in het plangebied geen beschermde plantensoorten waargenomen en gekeken naar het huidige biotoop zijn deze ook niet te verwachten.

4.4 Inventarisatiegegevens fauna

4.4.1 Vogels

Binnen het plangebied zijn een aantal algemeen voorkomende vogelsoorten waargenomen, zoals Merel en Ekster. Alle vogels zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Er zijn tijdens de inventarisatie geen broedende vogels waargenomen. Het plangebied heeft echter wel zeer geschikt broedbiotoop voor onder andere de Grasmus en de Bosrietzanger. Van een aantal vogelsoorten, waaronder Gierzwaluw en enkele uilensoorten zijn de nesten jaarrond beschermd. In het plangebied zijn geen vogelsoorten waargenomen waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

4.4.2 Vissen

Uit de bureaustudie blijkt dat Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Kroeskarper kunnen voorkomen binnen het plangebied. Tijdens de inventarisatie is naast de algemeen voorkomende soorten Baars en Blankvoorn ook de beschermde Kleine modderkruiper (FF-wet tabel 2) waargenomen. Bittervoorn (FF-wet tabel 3, Rode lijst status 'kwetsbaar') en Kroeskarper (Rode lijst status 'kwetsbaar') zijn niet waargenomen, maar gezien het huidige biotoop kan hun aanwezigheid in de sloot binnen het plangebied niet geheel uitgesloten worden.

Overige beschermde vissoorten of soorten van de Rode lijst zijn niet aangetroffen gedurende de inventarisatie en worden niet verwacht binnen het plangebied.

4.4.3 Amfibieën

De verwachting is dat langs de oevers van de sloot de Groene- en Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen FF-wet tabel 1) voorkomen.

Het is Watersnip Advies bekend dat in bedrijvenpark Rijnhoek de streng beschermde Rugstreeppad (FF-wet tabel 3, Habitatrichtlijn bijlag IV en Rode lijst status 'gevoelig') voorkomt.

Op donderdag 20 mei is 's avonds op ongeveer 200 meter, aan de westzijde van het plangebied (zie bijlage I), op bedrijvenpark Rijnhoek, een paargroep van de Rugstreeppad aangetroffen. De Rugstreeppad is echter niet binnen het plangebied waargenomen. De

Figuur 4: Poelen binnen het plangebied

Figuur 5: Riet- en moerasbiotoop

aanwezigheid van een zeer vochtig terrein met poelen en een grote zandhoop, maakt het gebied echter zeer geschikt als potentieel voortplantings- en overwinteringsgebied.

Andere beschermde soorten of soorten van de rode lijst zijn niet aangetroffen tijdens de inventarisatie en worden ook niet verwacht binnen het plangebied.

4.4.4 Zoogdieren

Uit de bureaustudie komt naar voren dat er meerdere beschermde vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied. Tijdens de vleermuisinventarisaties zijn zeer weinig vleermuizen aangetroffen. Er is eenmalig een kort signaal gehoord van de Gewone dwergvleermuis (FF-wet tabel 3, habitatrichtlijn bijlage IV) langs het spoor en eenmaal in de omgeving van de zusteruin. Het is opvallend dat hier zeer weinig vleermuizen worden waargenomen, terwijl er dezelfde avonden volop vleermuisactiviteit elders in Bodegraven is waargenomen. Het plangebied en omgeving zijn duidelijk niet in trek bij vleermuizen.

Verder zijn er in het plangebied geen beschermde zoogdieren of soorten van de Rode lijst waargenomen tijdens de inventarisatie en deze worden ook niet verwacht.

4.4.5 Reptielen

Uit de bureaustudie blijkt dat de streng beschermde Ringslang (FF-wet tabel 3, Rode lijst status 'kwetsbaar') voorkomt in de omgeving van het plangebied. Deze soort is tijdens de inventarisatie niet waargenomen. Het plangebied is ook niet geschikt als foerageergebied of voortplantingsplaats. De verwachting is dat deze soort niet voorkomt binnen het plangebied.

4.4.6 Overige soorten

Er zijn in het plangebied geen beschermde insecten, vlinders of overige ongewervelden aangetroffen tijdens de veldinventarisatie.

Tevens zijn er voor de beschermde soorten geen geschikte biotopen aangetroffen binnen het plangebied. Er worden hier geen beschermde insecten, vlinders of overige ongewervelden soorten verwacht.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgt een opsomming van de conclusies en aanbevelingen. Daarnaast wordt er aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouwplannen schade verwacht wordt aan de (streng) beschermde soorten.

5.1 Conclusies en aanbevelingen

- Het plangebied heeft geen directe relatie met beschermde gebieden (Natura 2000, beschermde natuurmonumenten, (P)EHS gebieden of ecologisch verbindingszones). De geplande werkzaamheden hebben geen effect op de beschermde gebieden.
- Voor de algemeen beschermde soorten (Groene- en Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander, geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Er is voor het verontrusten van deze soorten geen ontheffing nodig.
- Indien vegetatie verwijderd wordt, dient dit bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels te gebeuren, zodat overtreding van de FF-wet wordt voorkomen. Daarbij is het van belang dat de FF-wet geen standaard periode hanteert voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren. Vogelnesten die jaarrond beschermd worden door de FF-wet, zijn niet aangetroffen of te verwachten in het plangebied. *Vóór aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.*
- De streng beschermde vissoort Kleine modderkruiper is aangetroffen in de sloot binnen het plangebied. Voor een eventuele demping van de sloot moet voor de Kleine modderkruiper gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode (bijv. Unie van Waterschappen, 2006). Het werken volgens een gedragscode vereist een goede documentatie (als 'bewijslast'). De werkzaamheden dienen beschreven te worden in een ecologisch werkprotocol, die door de betrokken uitvoerder ondertekend moet worden. Indien gewerkt wordt met een ecologisch werkprotocol is een ontheffingsaanvraag niet nodig. De dempingswerkzaamheden dienen onder toezicht van een 'terzake deskundige' te worden uitgevoerd. Voor het dempen van sloten is de periode september – oktober het meest geschikt.
- In de omgeving van het plangebied komt de streng beschermde Rugstreeppad voor. Het plangebied met de aanwezige poelen en de kale zandgrond kan zeer geschikt zijn als voortplantings- en overwinteringsgebied. Om te voorkomen dat de Rugstreeppad zich voor of tijdens de werkzaamheden vestigt binnen het plangebied moet voorkomen worden dat het zand lang braak blijft liggen. Tevens moet voorkomen worden dat er in bandensporen van vrachtwagens en tractoren poelen en plassen ontstaan die gebruikt kunnen worden als voortplantingsplaats. Geadviseerd wordt een ecologisch werkprotocol op te laten stellen. In het ecologisch werkprotocol wordt beschreven welke maatregelen er genomen moeten worden om te voorkomen dat de Rugstreeppad zich vestigt in het plangebied gedurende de werkzaamheden.

- Binnen het plangebied is een enkele Gewone dwergvleermuis waargenomen. Door de geplande werkzaamheden zal geen schade ontstaan aan de gunstige staat van instandhouding van de Gewone dwergvleermuis.

5.2 Algemene zorgplicht

Voor alle planten- en diersoorten geldt de zorgplicht die is opgenomen in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora en/of fauna kan hebben, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken.

Het creëren van verhard oppervlak binnen het plangebied zal leiden tot een watertoets, waarbij de toenemende verharding zal moeten worden gecompenseerd in de vorm van vervangend water.

- v Geadviseerd wordt om in het kader van de zorgplicht dit compenserende water op een natuurvriendelijke manier in te richten, met oevers die ingericht zijn als leefgebied voor de Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Kroeskarper. Het is hierbij wel wat belang dat het nieuw te graven water aangesloten wordt op de huidige sloot.

6 Bronnen

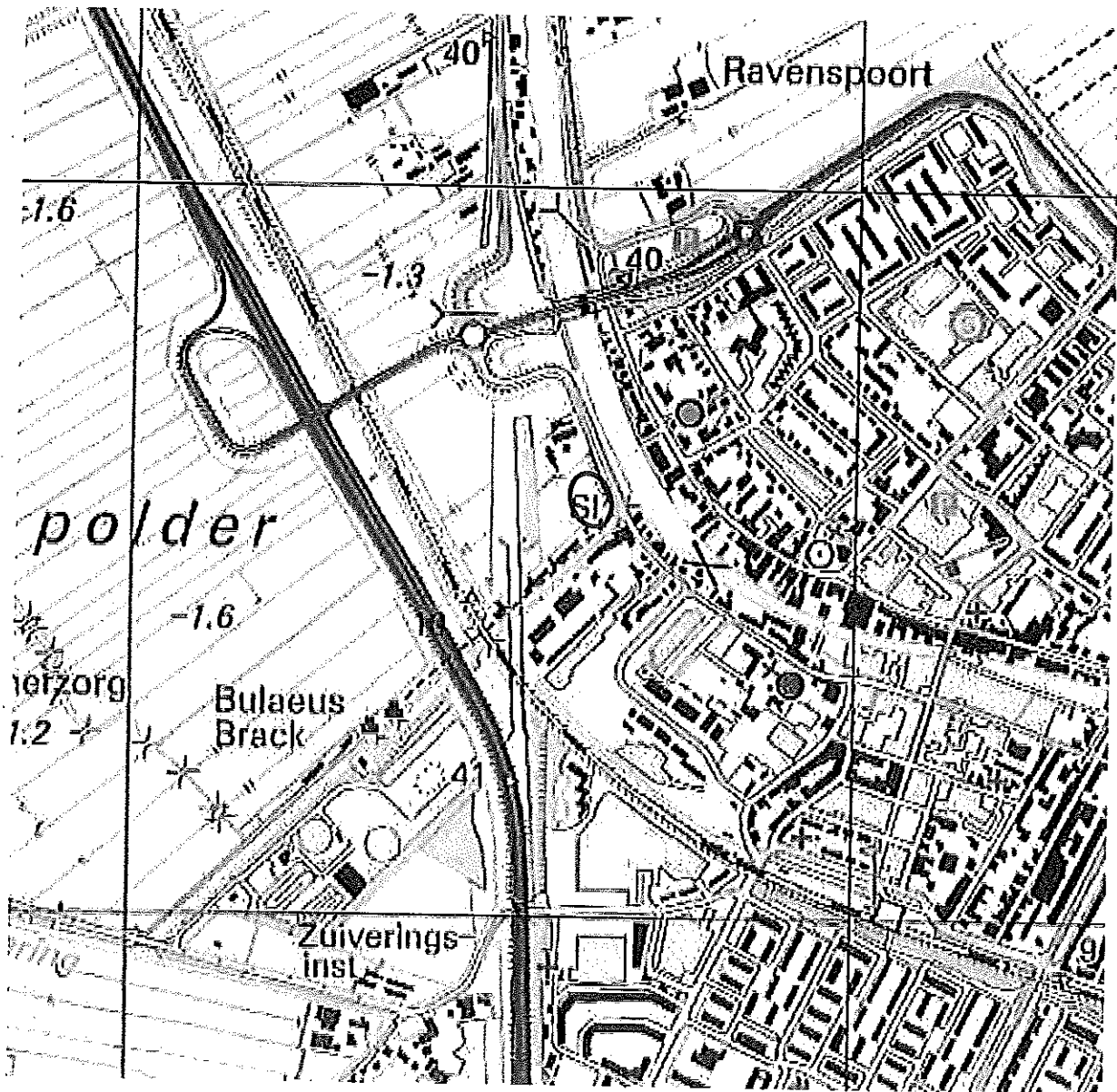
Geraadpleegde literatuur

1. ANWB, *Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, 2004.
2. Dienst landelijk gebied, *Handreiking Flora- en faunawet* oktober 2006
3. Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit, *Rode Lijsten*, Den Haag, 2004
4. Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus, *Het protocol voor vleermuisinventarisaties*, Zoogdiervereniging VZZ. 2 april 2009
5. Provincie Zuid-Holland, *Ecologische verbindingzones in Zuid-Holland, Aanwijzingen voor inrichting en beheer*, 1998.
6. Provinciale Staten van Zuid-Holland, *Streekplan Zuid-Holland Oost*, 2003
7. Watersnip Advies, *Vleermuisonderzoek in het kader van de Flora- en faunawet, Van Tolstraat te Bodegraven*, projectnummer 08A017, juni 2008.

Geraadpleegde internetsites:

8. www.minInv.nl
9. www.ravon.nl
10. www.vleermuis.net
11. waarneming.nl
12. www.natuurloket.nl

Bijlage I: Locatie paarplaats Rugstreeppad

○ Paarlocatie Rugstreeppad